

Türkçenin Ağ Ortamındaki Yazımı ve Bunun Ses Bilimsel Yapıyla Bağlantıları

Muna Yüceol Özezen*

Özet: Bu çalışma, Türkçenin ses bilimsel dizim özellikleriyle bilişim ortamlarındaki yazım tercihlerinin kimi bağlantılarını tespit etmek üzere, anket sonuçlarına dayalı olarak hazırlanan bir çalışmadır. Anket, 2007- 2008 öğretim yılında, Çukurova Üniversitesinden 393 öğrenci üzerinde yapılmış, ardından bulgular sıralanmış ve yorumlanmıştır. Çalışmanın amacı dilin kirlenip kirlenmediği konusunu değerlendirmek olmadığı gibi, salt yazım (imlâ) veya anlatım bozukluğu sorunlarını ele almak da değildir. Ancak bu çalışmayla, hem sözü geçen araştırma konularına hem de konuşma dili incelemelerine dolaylı olarak bir veri sunulmuş olmaktadır. Çalışmada özetle şu bulgular elde edilmiştir: Bilişsel düzlemlerdeki yazım, ölçünlü dilin yazımından belirli farklılıklar göstermektedir. Sözlü dile ait söyleyişlerin temel alınması, çoğu ünsüzlere dayalı kısaltmaların tercih edilmesi, herhangi bir bildirişim öğesinin göstergesi olarak farklı dillerin olanaklarından veya simgelerden yararlanılması, noktalama işaretlerinin kullanılmaması (veya sıradışı kullanılması), bitişik ve ayrı yazılan sözcüklerde serbest bir tutum sergilenmesi ve çoğu Türkçenin hece sistemine uymayan dağınık bir görünümle bazı seslerin birden çok kere yazılması bu farklılıkların belli başlıları olarak sıralanabilir. Çalışmada bu tespitler değerlendirilecek olmakla birlikte, ağırlıklı olarak ses birimlerin bilişim düzlemindeki işaretel göstergeleriyle Türkçenin ses dizim özellikleri ve bilgi yapısı arasındaki bağlantılar üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fonoloji, fonetik, sesbirim, iletişim, bilgi yapısı, bilişimsel iletişim, işaretel gösterge, yazım.

Giriş

Bu çalışma, Türkçede ses birimlerinin (*seslik* terimi daha yerinde bir tercih olarak öne sürülebilir.) dizim özellikleriyle bilişim ortamlarındaki yazım tercihlerinin bağlantılarını tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın, günlük yaşamdan gözlemlerle de desteklenen malzemesi; temelde, Çukurova Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (267 öğrenci) ve İstatistik Bölümü (41 öğrenci) ile Mühendislik- Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (42 öğrenci) ve Elektrik- Elektronik

* Çukurova Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / ADANA
mozezen@cu.edu.tr

Mühendisliği Bölümünden (43 öğrenci) toplam 393 öğrenciye yöneltilen soruların yanıtlarından elde edilmiştir. Anket, öğrencilerin soruları “ciddi”ye almaları ve gerekli özeni göstermeleri bakımından resmi yollarla yapılmıştır. Ankete konu olan bölümler iki nedenle tercih edilmiştir: 1- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin, Türkçenin yazımında en çok özeni gösteren, gösterdiği düşünülen veya Türkçenin gerek konuşurken gerekse yazarken özenli kullanımı konusundaki beklentinin en yüksek olduğu öğrenciler olmaları, 2- İstatistik Bölümü programında bilişim teknolojileriyle ilgili derslerin çokluğu ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü ile Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü programlarının doğrudan bilişim teknolojilerine yönelik olması ve yine bu açılardan her üç bölüm öğrencilerinin bilişim teknolojilerine başka birçok bölüm öğrencilerinden daha yakın durmaları.

Yöntem

Sözü geçen öğrencilere ilk olarak, bölümleri, sınıfları, yaşları, cinsiyetleri, cep telefonu ile kısa mesaj gönderip göndermedikleri ve eğer gönderiyorlarsa bunu ne sıklıkla yaptıkları, ağ ortamında (“net”te) *chatleşip chatleşmedikleri* (“çevrimiçi sohbet edip etmedikleri”) ve eğer *chatleşiyorlarsa* bunu ne sıklıkla yaptıkları, *chatleşme* sırasında yüz ifadesi ikonlarını kullanıp kullanmadıkları ve eğer kullanıyorlarsa bunu ne sıklıkla yaptıkları soruları yöneltilmiştir. Ardından da kendilerine, kısa mesajlarında ve çevrimiçi sohbetlerinde sıkça kullanıldığını sandığımız 30 bildirişim ögesini (*selam, merhaba, ne haber, nasılsın, nasıl gidiyor, ne yapıyorsun, iyi misin, iyiyim, gelecek misin, geliyor musun, aleyküm selam, tamam, hoşça kal, güle güle, peki ya sen, anladım, anladın mı, görüşürüz, günaydın, iyi akşamlar, iyi günler, kendine iyi bak, sağol, teşekkürler, eyvallah, biliyorum, bilmiyorum, biliyor musun, evet, hayır*) içeren bir liste sunulmuş ve bu bildirişim ögelerini nasıl yazdıkları (“kod”ladıkları) sorulmuştur. Çalışma büyük ölçüde bu veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Çalışmada Türkçe veya genel dilde kullanılma ve tanınma sıklığı yüksek yabancı bildirişim ögelerinin (*aleyküm selam, eyvallah* gibi.) yazımı konusu ele alınmıştır. Ancak genel dilde yaygın olarak kullanılmayan bir bildirişim ögesinin (karşı tarafa “Çok güldüm, kahkahayla gülüyorum.” iletisini vermek için kullanılan, İngilizce “laughing out load”tan kısalma *lol* gibi.) nasıl ve neden kullanıldığı konuları ayrı bir çalışmayla ortaya konulabilir.¹

Ağ ortamında, çeşitli dil durumları söz konusudur: *chat* (“çevrimiçi sohbet”) grupları, haber grupları, e-posta, sanal dünyalar ve web sayfaları (Yıldırım ve Tahiroğlu 2006: 363). Ancak burada, daha geniş bir çalışmayı gerektiren haber grupları, e-posta, sanal dünyalar ve web sayfaları, inceleme dışında

tutulmuştur. Çünkü bunların “her birinin kendi içinde, kendi bağlam koşullarından kaynaklanan dil görünüşleri bulunmaktadır” ve “tek ve homojen bir internet dili” söz konusu değildir (Yıldırım ve Tahiroğlu 2006: 363). Bunun yanında, Crsytal yukarıda sıralanan dil durumlarından *chat* gruplarını ile haber gruplarını “chat grupları” başlığında toplamakta ve ardından da bu grupları “gerçek zamanlı (synchronous)” ve “ertelenmiş zamanlı (asynchronous)” olmak üzere ikiye ayırmaktadır (2001: 11, 129). Bunlardan daha yaygın olan ilk *chatleşme* biçiminde, kullanıcı *chat* odalarından birine girer ve genellikle bir, bazen de birden çok kullanıcı ile sohbet eder. İkinci tür *chatleşme*de ise gerçek anlamda gruplar söz konusudur. Bu tür *chatleşme*de mesajlar öncelikle bir dağıtıcıda / sunucuda toplanır ve daha sonra da grubun diğer üyelerine gönderilir. Dolayısıyla mesajın, hedef kullanıcılara ulaşması hem belirli bir zaman sonra gerçekleşir, hem de dağıtıcının / sunucunun mesaj üzerinde birtakım tasarrufları söz konusu olabilir. İlk *chatleşme*de zamanı tasarruflu kullanmak son derece önemliken, ikinci tür *chatleşme*de kullanıcılar zaman konusunda daha rahattırlar. Yine birinci tür *chatleşme* biçiminde, kullanıcılar toplumun her kesiminden, her yaş ve eğitim düzeyinden insanlar olabilirler. İkinci tür *chatleşme*de ise chat grupları genellikle belirli bir konuya yönelik olarak oluşturulmuştur ve kullanıcılar da bu konunun amatör veya profesyonel ilgilileridir. Crystal bu ikinci tür kullanıcıların akademisyenler, profesyoneller, bürokratlar, iş adamları ve toplumun -konunun ilgilisi- diğer bireyleri olduğunu belirtmektedir (2001: 132). Bu gerekçelerle ve tahmin edileceği gibi, *chatleşme* sırasında kullanılan dil, ilk iletişim düzleminde daha kendine özgü, ölçünlü dilden biraz daha ayrı iken, ikinci tür iletişim düzleminde kullanılan –ve yazılan- dil büyük ölçüde ölçünlü dile koşuttur. Bu çalışmada değerlendirmeye alınan bildirişim öğelerinden de anlaşılacağı üzere, araştırma konusunu ilk türdeki chatler oluşturmaktadır ve kullanıcıların üniversite öğrencileri olmaları durumu değiştirmemektedir.

Chat ve Kısa Mesaj Dili Nasıl Yorumlanmalı?

Çalışmada elde edilen bulguları sıralamadan önce, iki konuya değinmek gerekmektedir: Öncelikle, acaba özellikle çevrimiçi sohbetlerde ve kimi zaman da cep telefonlarıyla gönderilen kısa mesajlarda (SMS) kullanılan, genellikle *chat dili* olarak bilinen bu dili nasıl tanımlamak gerekir? Türkçenin ve diğer dillerin ağ ortamındaki genel yazım özellikleri, doğrudan ve yalnızca *yazım yanlışı* olarak değerlendirilebilir mi?

Her şeyden önce, *chat dili*, yazı dili içinde kendine özgü özellikleri olan bir alt dil, bir *jargon* olarak değerlendirilmelidir. *Chat dilini yapay dil ve simgeler*

kümesi diye adlandırmak, onu ölçünlü yazı dillerinden tam olarak ayırmaz. Çünkü bütün yazı dilleri yapaydır ve birtakım dilsel simgeler (= göstergeler) dizgesidir. Hiçbir yazı, dilin ta kendisi olmadığına ve yazı, göstergesi olduğu dilin yalnızca bir taslağı olduğuna göre *chat dilinin* de dilin ta kendisi olması beklenemez. Yine salt bu gerekçelerle *chat dilini* genel yazı dilinin *yozlaşmış* bir biçimi olarak düşünmek doğru olmayacaktır. Yıldırım ve Tahiroğlu da bu dilin “bozulma teorisi ile açıklanamayacağı” görüşündedirler (2006: 377). Buna göre, genel yazı dilinin, okuma becerisine sahip herkes tarafından aynı biçimde *deşifre* edilebilen yaygın ve genel *şifreler*, *kodlar* olduğu bilgisini gözden uzak tutmadan, *chat dilinin* bir *alt şifre dil* olduğunu söylemek gerekmektedir. Uğur, “yanımızda, yöremizde herkesin ve her şeyin durmaksızın konum ve yönseme değiştirdiği” böyle bir dönemde ve toplumda, herhangi bir şeye veya kişiye değer biçmenin son derece güç olduğunu belirtmektedir (2003, 210). Bu güçlük, çalışmada elde edilen veriye iyi-kötü, doğru-yanlış türünden değerler biçilmemiş, herhangi bir seçime gitmeksizin bütün kullanımların betimlenmesiyle yetinilmiştir.

Chat ve diğer bütün dil durumlarıyla *internet*, doğal olarak aynı zamanda genel sosyolojinin ve birey-bilgi-toplum sorununu ele alan bilgi sosyolojisinin de temel inceleme konularından birine dönüşmüştür. Anık’ın, “Herşeyi tanımlar, betimler görünmekle birlikte, kendini anlamaktan aciz” olarak değerlendirdiği (2006: 2) “bilgi”nin toplumsal dinamiklerle nasıl biçim aldığı ve bireyi ve toplumu nasıl yeniden biçimlendirdiği konusundaki metaforik modellemesi dikkate değerdir (20). Kuşkusuz, günümüzde bireysel ve toplumsal belleği biçimlendiren bu dinamiklerin başında *internet* gelmektedir. Balcı, “(...) kitle iletişim aracı olmanın ötesinde, toplumu örgütleyen ve bireylerin gündelik hayatını çepeçevre saran bir olgu” (2009: 14) hâline gelmeye başlayan *interneti*, Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı açısından ele almış ve bu kuramla ilgili olarak elde edilen “eğlence, sosyal kaçış, boş zamanları değerlendirme, sosyal fayda, bilgilenme, gerçekten kaçış / özgürlük arayışı vb.” bulguları sıralamıştır (17). Çalışmada elde edilen veriler yaş, cinsiyet ve yazım modası gibi konulardaki sınırlı değiniler dışında, yukarıdaki türden bir toplum bilimsel bakış açısıyla ele alınmamıştır. Ancak bütün dilsel üretimler gibi, *internet*teki *chat* vb. metinsel üretimler de toplum bilimsel olgulardır. Bu bağlamda en azından şunu söylemek yerinde olacaktır: *Chat* vb. *alt şifre dillerinin* ve diğer *internet* durumlarının *doğal insan dilinin* genel ve yaygın kodlama dizgelerini (= ölçünlü dilleri), örneğin Türkiye Türkçesini ne ölçüde etkileyeceği veya etkileyip etkilemeyeceği ve bu yazım özelliklerinin genel geçer bir modadan ibaret olup olmadığı soruları zamanla ve kendiliğinden yanıt bulacaktır.

İkinci olarak, bir dilin bilgi yapısı hangi araçlarla ortaya çıkar ve çeşitli dillerin bilgi yapılarının araçları evrensel nitelikler taşır mı? Yazık ki Türkçenin bilgi yapısı üzerine yapılmış çalışmalar azdır ve genel dil bilgisinde konu, cümlelerin odağının yükleme en yakın bulunan öge olduğu biçimindeki sınırlı tespitlerle salt cümle düzeyinde ele alınmıştır. Ancak S. İşsever'in çalışması bu konuda atılmış önemli ve büyük bir adım olarak değerlendirilmelidir. İşsever, bu çalışmasında Türkçe cümlelerde bilgi yapısının söz dizimsel ve ses bilimsel düzlemlerde kodlandığını ve her iki düzlemin bu görevi birlikte yerine getirdiklerini ayrıntılı olarak ortaya koymuştur (2000: 188). İşsever'in ses bilimsel düzlem olarak belirlediği araç, işaretli (= parçalarüstü) ses birimler olarak vurgu ve ezgidir ve bu düzlem, genel dil bilgisinde olduğu gibi salt cümledeki bilginin ortaya çıkışı bağlamında değerlendirilmiştir. Burada üzerinde durulacak olan bilgi ise sözcük düzeyindeki bilgidir ve çalışma, sözcüğü oluşturan işaretli ses birimlerin (ünlülerin ve ünsüzlerin) taşıdıkları bilgi yükü bakımından eşit olmadıkları gözlemine dayanmaktadır.

Veriler

Tespit edebildiğimiz kadarıyla, kısa mesaj gönderirken ve *chatleşirken* en yaygınlıkla tercih edilen yazım özelliği, çeşitliliği araştırmaya konu olan bölümlerin öğrenci sayılarına göre değişmekle birlikte kısaltma kullanılmasıdır. Kısaltma kullanımının çok çeşitli toplum bilimsel ve psikolojik gerekçeleri vardır: hız, para (Nitekim özellikle kısa mesaj gönderirken bir harfin yazılması veya yazılmaması metnin uzunluğu ve böylelikle işlem sonucunda ödenecek para miktarını etkilemektedir.) ve zaman tasarrufu, teknolojik eğilimler (kullanılan klavyenin tuş özellikleri vb) ve moda. Kimi zaman gerekçelerin hepsi aynı anda etken olurken, kimi zaman birinin veya birkaçının öne çıktığı görülmektedir. Ancak, araştırma sırasında tespit edilen kimi yazımlar (örneğin *teşekkürler* için kullanılan *T.Ş.K.K.R.*, *evet* için kullanılan *eveeet*, *iyi misin* için kullanılan *eyi misen* veya *biliyorum* için kullanılan *biliolum* yazımları), *chat dilinde* modanın daha önemli bir etken olduğunu düşündürmektedir. Gerekçeler ne olursa olsun, toplumdaki yaygın kanı, bu kullanımların *bozulma / yozlaşma* olduğudur. Ancak bu çalışma, bu yazımların neden tercih edildiği, yazarken neden kısaltma yapıldığı, bu tercihlerin toplum bilimsel ve psikolojik temellerinin ne olduğu ve *chat dilinin bozuk / yoz* bir dil olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorularına yanıt bulmak amacıyla değil, özellikle doğal dil göstergelerinin (= sözcüklerin) *nasıl kısaltıldığını ve bu kısaltma tercihlerinin ses bilimsel nedenlerini* belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veri, tablolar ve listeler hâlinde verilmiş, ardından bulgular sıralanmıştır. Buna göre:

Türk Dili ve Edebiyat Bölümü	iletişim düzenlemi	cinsiyet	yaş grubu	toplam sayı	kullanım sıklığı				sıklık değeri		oran (% de)	
					evet bazen	evet sık sık	evet her zaman	hayır	iletişim biçimini kullanan	iletişim biçimini kullanmayan	iletişim biçimini kullanma	iletişim biçimini kullanmama
kıs mesaj	kız		21-30	123	30	64	29	0	123	0	100	0
			16-20	50	15	21	14	0	50	0	100	0
	erkek		21-30	76	21	32	22	1	75	1	98,68	1,31
			16-20	18	8	6	4	0	18	0	100	0
genel		16-30	267	74	123	69	1	266	1	99,62	0,37	
chatleşme	kız		21-30	123	73	19	11	20	103	20	83,73	16,26
			16-20	50	24	15	5	6	44	6	88	12
	erkek		21-30	76	45	14	8	9	67	9	88,15	11,84
			16-20	18	10	5	1	2	16	2	88,88	11,11
genel		16-30	267	152	53	25	37	230	37	86,14	13,85	
yüz ikonları	kız		21-30	123	54	33	18	18	105	18	85,36	14,63
			16-20	50	22	11	10	7	43	7	86	14
	erkek		21-30	76	33	20	6	17	59	17	77,63	22,36
			16-20	18	10	3	3	2	16	2	88,88	11,11
genel		16-30	267	119	67	37	44	223	44	83,52	16,47	

Tablo 1: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri: kısa mesaj, chatleşme, yüz ikonu kullanımı

İstatistik Bölümü	iletişim düzenlemi	cinsiyet	yaş grubu	toplam sayı	kullanım sıklığı				sıklık değeri		oran (% de)	
					evet bazen	evet sık sık	evet her zaman	hayır	iletişim biçimini kullanan	iletişim biçimini kullanmayan	iletişim biçimini kullanma	iletişim biçimini kullanmama
kıs mesaj	kız		21-30	15	3	6	6	0	15	0	100	0
			16-20	1	0	0	1	0	1	0	100	0
	erkek		21-30	24	9	5	8	1	23	1	95,83	4,16
			16-20	1	0	1	0	0	1	0	100	0
genel		16-30	41	12	12	15	2	39	2	95,12	4,87	
chatleşme	kız		21-30	15	8	3	4	0	15	0	100	0
			16-20	1	1	0	0	0	1	0	100	0
	erkek		21-30	24	10	4	8	2	22	2	91,66	8,33
			16-20	1	0	1	0	0	1	0	100	0
genel		16-30	41	19	8	12	2	39	2	95,12	4,87	
yüz ikonları	kız		21-30	15	0	10	5	0	15	0	100	0
			16-20	1	1	0	0	0	1	0	100	0
	erkek		21-30	24	9	6	6	3	21	3	87,5	12,5
			16-20	1	0	0	1	0	1	0	100	0
genel		16-30	41	10	16	12	3	38	3	92,68	7,31	

Tablo 2: İstatistik Bölümü öğrencileri: kısa mesaj, chatleşme, yüz ikonu kullanımı

Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü	iletişim düzlemi	cinsiyet	yaş grubu	toplam sayı	kullanım sıklığı				sıklık değeri		oran (%'de)	
					evet bazen	evet sık sık	evet her zaman	hayır	iletişim biçimini kullanan	iletişim biçimini kullanmayan	iletişim biçimini kullanma	iletişim biçimini kullanmama
					kıs mesaj	kız	21-30	5	1	3	0	1
16-20	1	0	1	0			0	1	0	100	0	
erkek	21-30	34	15	12		7	0	34	0	100	0	
	16-20	3	0	2		0	1	2	1	66,66	33,33	
genel	16-30	43	16	18	7	2	41	2	95,34	4,65		
chatleşme	kız	21-30	5	3	0	2	0	5	0	100	0	
		16-20	1	0	1	0	0	1	0	100	0	
	erkek	21-25	34	18	11	5	0	34	0	100	0	
		16-20	3	1	1	1	0	3	0	100	0	
genel	16-30	43	22	13	8	0	43	0	100	0		
yüz ikonları	kız	21-30	5	1	1	3	0	5	0	100	0	
		16-20	1	0	1	0	0	1	0	100	0	
	erkek	21-30	34	12	14	5	3	31	3	91,17	8,82	
		16-20	3	0	3	0	0	3	0	100	0	
genel	16-30	43	13	19	8	3	40	3	93,02	6,97		

Tablo 3: Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü öğrencileri: kısa mesaj, chatleşme, yüz ikonu kullanımı

Bilgisayar Mühendisliği Bölümü	iletişim düzlemi	cinsiyet	yaş grubu	toplam sayı	kullanım sıklığı				sıklık değeri		oran (%'de)	
					evet bazen	evet sık sık	evet her zaman	hayır	iletişim biçimini kullanan	iletişim biçimini kullanmayan	iletişim biçimini kullanma	iletişim biçimini kullanmama
					kıs mesaj	kız	21-30	7	2	2	3	0
16-20	5	0	2	3			0	5	0	100	0	
erkek	21-30	21	10	8		1	2	19	2	90,47	9,52	
	16-20	9	3	6		0	0	9	0	100	0	
genel	16-30	42	15	18	7	2	40	2	95,23	4,76		
chatleşme	kız	21-30	7	1	5	1	0	7	0	100	0	
		16-20	5	0	3	2	0	5	0	100	0	
	erkek	21-30	21	10	8	3	0	21	0	100	0	
		16-20	9	4	4	1	0	8	0	100	0	
genel	16-30	42	15	20	7	0	42	0	100	0		
yüz ikonları	kız	21-30	7	1	3	3	0	7	0	100	0	
		16-20	5	2	0	3	0	5	0	100	0	
	erkek	21-30	21	6	11	2	2	19	2	90,47	9,52	
		16-20	9	3	3	3	0	9	0	100	0	
genel	16-30	42	12	17	11	2	40	2	95,23	4,76		

Tablo 4: Bilgisayar Mühendisliği Bölümü öğrencileri: kısa mesaj, chatleşme, yüz ikonu kullanımı

Chatleşen ve / veya kısa mesaj gönderen öğrencilerin bildirişim öğelerini yazarken tercih ettikleri yazım biçimleri ise (en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru) şöyledir:

selam: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *slm, selam, slam, selm* (ayrıca *selamünaleyküme* göndermeyle *sa, s.a, slaam, SA*) (erkek): *slm, selam, slam, sLm, selm* (ayrıca *selamünaleyküme* göndermeyle *sa, s.a, slaam, S.A. ve hi*) İstatistik Bölümü (kız): *slm, selam* (erkek): *slm, selam, SLM* (ayrıca *a.s.*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *slm, selam* (erkek): *slm, selam, sLm* (ayrıca *hi*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *slm, selam, slmmm* (erkek): *slm, selam* (ayrıca *hay ve selamünaleyküme* göndermeyle *s.a., sa, S.A., 1*).

merhaba: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *mrhb, mrhb, merhaba, meraba, merh, merb., merhba, mr* (erkek): *mrhb, merhb, meraba, merhaba, merh, merabayın, merh.* (ayrıca *hi ve hello*), İstatistik Bölümü (kız): *mrhb, meraba, mrhb, merhaba* (erkek): *mrhb, merhaba, meraba, merhb, maraba, mrhba, mrhb.* Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *mrhb, meraba, merhaba* (erkek): *mrhb, merhaba, meraba, mrh* Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *mrhb, meraba, merhaba, merhba, mrhba* (ayrıca *hi*) (erkek): *mrhb, merhaba, meraba, m, mrhb.*

ne haber: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *nbr, naber, n'aber, ne haber, nhbr, nhb, nb, n'ber, nhaber, nber, ne hbr.* (erkek): *naber, nbr, n'aber, nber, ne haber, nhbr, N. haber, N. ber, nabr, ne hbr, nehbr, nhbr, neber, nehber* (ayrıca *nabersin*), İstatistik Bölümü (kız): *naber, nbr, nhbr* (ayrıca *nbrsn*) (erkek): *naber, nbr, nber, n'aber, ne haber, NBR, Nber, neaber* (ayrıca *nidion*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *nbr, naber, ne haber* (erkek): *naber, nbr, ne haber* (ayrıca *wats up, nabersin ve napıyosun*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *nbr, naber, nehber* (erkek): *nbr, naber, nehber, neber* (ayrıca *napıyosun*).

nasılsın: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *nasılsın, nslsn, nslsn, nsln, nasılsn, nsl, nassin, nasısın, nasıl* (ayrıca *napan*) (erkek): *nasılsın, nas, nassin, nslsn, nasılsn, nsln, nslsın, nasılsn, nsl, nassin, nasın, nassn* (ayrıca *how are you*), İstatistik Bölümü (kız): *nssn, nslsn, nsl, nslsın, nasılsın, n'sılsn* (erkek): *nasılsın, nassin, nasılsn, nslsn, Nsl, nasın, nasılsen* (ayrıca *nasıl gidiyor ve nöriyon*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *nasılsn, nasılsın* (erkek): *nasılsn, nslsn, nasılsın, nassin* (ayrıca *u? ve Hw r u?*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *nasılsın, nasılsn* (erkek): *nasılsın, nslsn, nslsn, nassin, nasılsın* (ayrıca *naptın ve u?*).

nasıl gidiyor: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *nsl gidiyor, nasıl gidiyor, nsl, gdyo, nasıl gidiyr, nsl gidiyo, nasıl gidyr, nsl gidyoy, nasıl gidiyo, nasıl gidiyo, nsl gdyr, nası gidiyo, nasıl gidyoy, nasıl gdyr, nassı gidiyo, nslg,* (erkek): *nasıl gidiyor, nasl gidio, nasıl gidiyo, nası gidiyo, nsl gdyoy, nasgidyo, nsl gidyo, n gdyr, nasl gidio, nsl gidio, n gidiyo, nasıl gidyor, nasıl gidyr, nası*

gidyo, nası gidio, nasl gido, nsl gidiyor, nsl gdiyr, nasl gdyr, nası gidiyor İstatistik Bölümü (kız): *nsl gdyor, nsl gidior, nsl gdyr, nsl gidiyor, nasıl gidiyor, nası gidiyor, nası gidio, nası gidio* (erkek): *nasıl gidiyor, nsl gidiyor, nasıl gidio, nası gidio* (ayrıca *napiyon ve napan*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *nasıl gidiyor* (erkek): *nasıl gidiyor, nası gidio, nası gidio* Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *nsl gidio, nasıl gidiyor, nasıl gdyr* (erkek): *nasıl gidiyor, nasıl gidio, nasıl gidio, nsl gdyr* (ayrıca *wats up, ee anlat, nagid? ve na/**).

ne yapıyorsun: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *ne yapıyrsn, ne yapion, neyaporsn, ne yapıyorsun, ne yapıorsn, ne ypyrsn, napyon, ne yapıyosun, npyn, n'apıyon, napyon, napyıyorsun, n'apıyorsun, napyosun, neyapıyon* (ayrıca *naptın ve nbr*), (erkek): *napyıyorsun, napyon, ne yapıyon, ne yapıyorsun, napyıyosun, ne yapıyon, N. ypyrsn, N yapıyorsun, naposun, napyon, nepion, n yapıyorsun, ne yapıyrsn, nepıyon, n'apıyorsun, ne yapıyosun, napiosun, neyapon, napyon, napyrsn, napyın, npysn, napyosn* (ayrıca *nörüyon ve naparsın*) İstatistik Bölümü (kız): *napyıyosun, ne yapıyosun, ne yapıyorsun, napyıosn, napyon, ne yapıosun, n'ypıyrsn* (erkek): *ne yapıyorsun, napyıyorsun, napyon, ne yapıyon, ne yapıyosun, napyon, napyon, napon* (ayrıca *nbr*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *napyıyorsun, ne yapıyorsun* (erkek): *napyıyorsun, napyıyosun, ne yapıyorsun, napyon, napyon, napyon, ne yapıyon, ne yapıyon, napyon, napyıyorsn, naban, nabüün* (ayrıca *naptın*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *ne yapıyorsun, napyıyorsun* (erkek): *napyıyosun, ne yapıyorsun, naban, ne yapıon, napyon, n'pıyorsun* (ayrıca *naptın, ee anlat ve wad?*).

iyi misin: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *iyi msn, iyi misin, iimsn, ii?, iimisin, ii msn, iyi misn, i msn, ii misin, iyimsn, iisin, (ayrıca ok?)* (erkek): *iyi misin, iimsn, iimsin, iyisin?, ii misin, ii msn, iyi msn, iisin?, iyi misen, ii!!!!, iyi misin, eyi misen, iimisin, i misin, iyisin?, iyimisin* İstatistik Bölümü (kız): *iyi misin, ii misin, iyimisin, iimsn, iimisin, iimisin, ii?, iii?* (ayrıca *ok?*) (erkek): *iyi misin, iimsn, ii misin, iimisin, ii msn, ii?, iyisin?, iyimisin* (ayrıca *naber*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *iyi misin, iyi msn* (erkek): *iimisin, ii misin, ii msn, iyi msn, iyi misin, ii?, iyisin?* Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *ii misin, ii msn, iyi msn, iimsn, iyi misin* (erkek): *ii misin, iyi msn, iimsn, iyi misin* (ayrıca *ok?* ve *A y f g?*).

iyiyim: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *iyiyim, iim, iyiyim, ii, iiyim, iim, iyim, iiyim, iyi, iyyim, iyim, iidir* (erkek): *iiyim, iyiyim, iim, iyi, iiyim, iii, ii, iyiyim, iim, iyim, iyim, eyi, iy* (ayrıca *good ve iyidir*) İstatistik Bölümü (kız): *iyiyim, iiyim, ii, iii, iim, iim* (ayrıca *ok*) (erkek): *iyiyim, iim, iiyim, ii, ii'im, iyi, iyim, iiyim, iim, iiiii* Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *iyiyim, iiyim, ii* (erkek): *iiyim, iyiyim, iyiyim, iiyim, iim, iii, iyi* (ayrıca *iidir*) Bilgisayar

Mühendisliği Bölümü (kız): iyiyim, iyim (erkek): iyiyim, iyi, iii, iyi, iim, ii, iiyim (ayrıca iidir, iyidir, eyv. ve ok fayn).

gelecek misin: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): gelecek msn, gelecek misin, gelecek misin, glcnmi, gelecenmi, gleckmsn, geleck msn, glckmsn, gelicekmisin, gelck msn, gelck misn, gelecekmsn, gelecenmi (erkek): gelecek misin, gelecek misin, gelck msn, gelck misn, gelecek msn, glck misn, geleckmisin, glckmsn, glck msin, G. misin, gelecek msn, gelcen mi, glcn mi, glcksin?, gelecen mi, gelecen? İstatistik Bölümü (kız): gelecek misin, gelecekmisin, gleckmsn, gelckmsn, gelecekmsn, glckmsn, glck msn (erkek): gelecek misin, gelcenmi, gelecekmisin, gelck misin, gelecen mi, gelcen mi, gelecekmisn, glck msn (ayrıca gelionnu ve geliymisn) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): gelecek msn, gelecek misin (erkek): gelecekmisin, gelecek misin, geleckmsn, gelcenmi, gelecek misin, geleceksin? (ayrıca coming?) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): gelecek misin, gelecekmisin, gelecek msn (erkek): gelecekmisin, gelecek misin, gelecek misin , gelcen mi, gelecen mi, glckmsn., gelckmsn, gelecekmisin.

geliyor musun: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): geliyor musun, glyr msn, gelion mu, glior msn, gelyor msn, geliyr msn, geliyo musun, geliyomsn, geliyomusun, geliyo msn, geliyor msn, geliyormusun, geliyr musn, glymsn, gelyomusun (erkek): geliyor musun, gelyon mu, gelyomusun, geliomsn, geliyomusun, glyrmsn, glyr musun, geliyormusun, gelyor msn, geliyon mu, gelion?, geliyoñ mu, gelyor musun, geliyor msn, geliyo musun, gelio musun, gelyore, glyo musn, gelyrmsn İstatistik Bölümü (kız): geliyomusun, geliyor musun, geliyomsn, geliomusun, glyr msn (erkek): geliyormusun, geliyor musun, geliyomusun, gelion?, geliyonmu, geliyomsn, geliormsn, geliyormusun Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): geliyor musun, geliyor msn (erkek): geliyormsn, geliyonmu, geliyor musun, gelion mu, geliyon mu, geliyomusun, geliyon? Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): gelyor musun, geliyor musun (erkek): geliyor musun, geliyon mu, gelyon mu, geliomsn, glyrmsn (ayrıca gelecen mi?*)).

aleykümselam: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): aleykümselam, a.s., as, aslm, A.S., Aleykmslm, alkümslm, alykmslm, As., A.slm, A.s., a.slm, a.slam, a.l.s (erkek): a.s., aleykümselam, alykmslm, aS, A.S., A.K., a. selam, ak, as, alsn, aleykmslm, al. slm, As., alkmslm (ayrıca sana da) İstatistik Bölümü (kız): a.s., a.slm, As, aleykümselam, as (erkek): a.s., aleykümselam, A.S., as, a.slm, A.slm, as, al.s. Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): a.s., AS (erkek): a.s., as, A.S., alks, alykslm, Aly., aleykümselam Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): - (erkek): a.s., as, aslm, , A.s., A. selam, As, A.S., a. selam, aleykümselam.

tamam: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): tamam, tmm, tm, tamm (ayrıca ok, ok. ve oki) (erkek): tamam, tmm, tmam, tamm, tm, damam (ayrıca ok, okey, ok., OK ve oke) İstatistik Bölümü (kız): tmm, tamam (ayrıca ok, oke ve OK) (erkek):

tmm, tamam (ayrıca *ok, ok., OK ve okk*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *tmm, tamam* (ayrıca *ok ve oke*) (erkek): *tmm, tamam* (ayrıca *ok, OK, okey, OKS ve K*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *tmm, tamam* (ayrıca *ok*) (erkek): *tmm, tamam* (ayrıca *ok, OK, ok. ve oks*).

hoşça kal: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *hoşcakal, hoşça kal, hşçkl, hoşçkl, hşçk, h.kal, hk, HŞÇKL, hoş kal* (ayrıca *bay bay, bay, byy, bye, by, bye bye, byesss ve iyi kal*) (erkek): *hoşça kal, hoşcakal, HK, hoş kal, hoşçkal, hk, hşçkl, hoşkal, hoşçkl, h.k.* (ayrıca *bye, by, bay, by by, bye bye, byy, baye ve bay bay*) İstatistik Bölümü (kız): *hoşcakal, hoşça kal, hoşk., hşçakl, hsckl* (ayrıca *bye, bye ve by*) (erkek): *hoşça kal, hşçkl, hoşçakal* (*bye, bay, by, byes, bye bye ve ciao*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *hoşça kal* (ayrıca *bye*) (erkek): *hoşcakal, hşçkal, hoscakal, hşçkl, hsckl, hoşça kal, HŞÇKL* (ayrıca *bye, by, by by, bye bye, byes, adios ve BB*). Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *hoşcakal, hoşça kal* (ayrıca *by by ve babay*) (erkek): *hoşcakal, hoşça kal, hşçkl, hoş, hoscakal* (ayrıca *by, bye, görüşürüz ve byes*).

güle güle: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *güle güle, gülegüle, gle gle, gl gl* (ayrıca *by, bye, bay, bye bye, bys, byes, byess, byy, bay bay, by by, hoşcakal ve see you*) (erkek): *güle güle, g g, gl gl, gle gle* (ayrıca *bye, by, goodbye, byeee, by by, bay bay, bb, çüs, bye bye ve baye baye*) İstatistik Bölümü (kız): *güle güle, gülegüle* (ayrıca *bye, bye bye, by ve byes*) (erkek): *güle güle, gule gule* (ayrıca *bye, bay bay, by, bye bye, byebye, tshüs ve pai pai*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *güle güle* (ayrıca *bye ve byes*) (erkek): *gıgl, güle güle* (ayrıca *bye, by, bb ve tshuss*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *güle güle* (ayrıca *by by*) (erkek): *güle güle, G.G.* (ayrıca *by, bye, bye bye ve byy*).

peki ya sen: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *peki ya sen?, sen?, pki ya sn, peki sen, peki ya sn, ya sen, sen, sen???, pyas, yasen, peki yasn* (ayrıca *U?*) (erkek): *peki ya sen?, sen?, sn?, pekiyasen, ya sen?, peki sen, peki ya sn?, ya sn* (ayrıca *u, u?, U? ve you?*) İstatistik Bölümü (kız): *peki yasn, peki ya sen* (erkek): *peki ya sen, sen?, yasen!?!?, pekisen* (ayrıca *u?, U? ve peki u*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *sen?, peki sen?* (erkek): *ya sen?, sen?, sn?, pekiyasen, peki ya sen, sen???, ???* (ayrıca *und du? ve u?*) (Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *sen?, pekiyasen, peki ya sen* (erkek): *sen, sen?, peki yasen, peki ya sen* (ayrıca *Way?, u, ? ve u?**).

anladım: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *anladım, anl., anldm, anladm, annadım, anadım* (ayrıca *ok, hımm, hım, hıu, tamam ve tmm*) (erkek): *anladım, anldm, anadım, annadım, anladm* (ayrıca *hımm, hı hı, ok, o.k. ve ok.*) İstatistik Bölümü (kız): *anladm, anladım* (ayrıca *ok ve oke*) (erkek): *anladım, anldm, annadım, anldm.* (ayrıca *ok*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *anladm, anladım* (ayrıca *hım*) (erkek): *anladm, anldım, anladım, anadım, anadım* (ayrıca *ok, OK, hım, hımm ve I see.*)

Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *anldım, anladım, anladm* (ayrıca *hıhı*) (erkek): *anladım, anladm, anldm* (ayrıca *ok* ve *him*).

anladın mı: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *anladın mı, tm?, anldn mı, anldın mı, anladnmi, anladınmi, anladın?, annadın mı, anldn?* (ayrıca *ok mu, okey to?, okey, ok., ok?, çaktın?* ve *?*) (erkek): *anladın mı, anladın?, anldn, anldın, anladınmı, anldnmi, anadın mı, anladın, annadın mı, anladın mı, anadın, anadınmı* (ayrıca *ok mi?, ?* ve *sen anladın onu?*) İstatistik Bölümü (kız): *anladın mı, anladnmi, anladn mı* (erkek): *anladınmı, anladın mı, anladın?, anladın?* (ayrıca *ok?, annion, anlaştıkmi* ve *pardon*) Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *anladın mı* (ayrıca *ok?*) (erkek): *anladnmi, anladınmı, anladın mı, anadınmı, anladın?* (ayrıca *u see?, ok?* ve *ok mi?*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *anladınmı, anladın mı, anladnmi* (erkek): *anladın mı, anldn mı* (ayrıca *ok?, ok?*, okay* ve *çaktın mı*).

görüşürüz: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *grşrz, grşz, görüşürüz, grş, grş., görş, grz, görüşz, görüşrz, gör., görüşürük, görüşürk* (ayrıca *bye, good bye, by, see you, çüsss*) (erkek): *grşrz, görüşürüz, grsrz, görş., grş., görüşrz, grş, görüşürük, görüşrüz, görüşrz, grşz* (ayrıca *bye* ve *see you*) İstatistik Bölümü (kız): *grsrz, grsz, grşrz, görüşürüz, görs, grsrs* (ayrıca *bye* ve *bay*) (erkek): *görüşürüz, grşrz, grşrk, grsrz* (ayrıca *bay*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *görüşürüz* (ayrıca *bye*) (erkek): *grşrz, grs, grsrz, grş, Grs., grşrüz, görüşürüz* (ayrıca *bye* ve *görüşürük*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *görş., görüşürüz* (ayrıca *bye*) (erkek): *grşrz, görüşürüz, grs, grsrz, grş, grşz, grşürüz* (ayrıca *by, CU, see you, bye* ve *byes*).

günaydın: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *günaydın, gnydn, gnydn, gnydn* (erkek): *günaydın, gnydn, gnydn, gnydn, gnydn, gnd, g.a* İstatistik Bölümü (kız): *günaydın, gnydn* (erkek): *günaydın, gnydn, G.aydın* (ayrıca *hi*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *günaydın* (ayrıca *good morning*) (erkek): *gnydn, gnydn, günaydın* (ayrıca *gutmornink* ve *2*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *günaydın* (erkek): *günaydın, gnydn, gnydn, g. aydın* (ayrıca *cünaydın*).

iyi akşamlar: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *ii akşamlar, ii akşmlar, iyi akşamlar, iyi akşmlr, ii akşm, iyi akş, iyi akşmlar, i akşmlr, yakşamlar, ii akşmlr, i akşamlar, iyi akşam* (ayrıca *bye*) (erkek): *ii akşamlar, iyi akşamlar, ii akş., iiakşmlr, İ AKŞAMLAR, i akşmlr, i. akşamlar, i akşmlr, i akş, iyi akşamlr, iy akşamlar, iyakşamlar, iyiakşmlr, yakşamlar* İstatistik Bölümü (kız): *iyi akşamlar, ii aksmlar, iyakşamlar, ii akşmlr, ii akşamlr, ii aksamlar, ii akşamlar* (erkek): *iyi akşamlar, ii akşamlar, iiakşamlar, ii aksamlr* (ayrıca *bye*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *ii akşamlar, iyi akşamlar* (ayrıca *bye*) (erkek): *ii akşamlar, ii aksamlar, ii aksmlr, iyi akşmlr, iyi akşamlar, i aksmlar, iiakşamlar* Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *ii akşamlar, iyi akşamlar* (erkek): *iyi akşamlar, iyi aksamlar, ii aksamlar, ii akşmlr, ii aksml.*

iyi günler: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *iyi günler*, *i.g.*, *iyi gnlr*, *ii günler*, *ii gnlr*, *i gnlr*, *iignler*, *ii gnlr*, *iy gn*, *i. günler* (erkek): *iyi günler*, *iignler*, *i. günler*, *ii günler*, *i günler*, *ii günlr*, *ii gnlr*, *iy günler*, *iiigünler*, *iyi gnlr* (ayrıca *ii güller*) İstatistik Bölümü (kız): *i günler*, *ii günler*, *iyi günler* (erkek): *iyi günler*, *ii günler*, *iigünler*, *igünler* (ayrıca *goodday* ve *hayırlı günler*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *iyi günler*, *ii günler* (erkek): *ii günler*, *iigünler*, *i günler*, *ii gnlr*, *iiygünler* (ayrıca *guten tag*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *iyi günler*, *ii günler*, *ii gnlr* (erkek): *ii günler*, *iyi günler*, *ii gnlr*, *iigünler* (ayrıca *selamete*).

kendine iyi bak: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *kib*, *k.i.b.*, *KİB*, *kendine iyi bak*, *K.İ.B.*, *k.i.bak*, *iyi bak kendine*, *kndne iyi bak*, *kendineiibk*, *kend.iibk*, *kendine ii bak* (erkek): *kib*, *k.i.b.*, *K.İ.B.*, *KİB*, *Kib*, *kendine iyi bak*, *gendiñe iyi bak*, *kendne iyi bak* İstatistik Bölümü (kız): *kib*, *Kib*, *KİB*, *kendine iyi bak* (erkek): *kib*, *Kib*, *kendine iyi bak*, *KİB*, *K.İ.B.* (ayrıca *kçib*) Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *kib*, *kendine iyi bak* (ayrıca *bye*) (erkek): *kib*, *KİB*, *k.i.b.*, *kndiibk*, *kendine iyi bak*, *kendine iyi bk*, *kçib*, *keniibak* Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *kib*, *kendine iyi bak* (erkek): *kib*, *Kib*, *kendine iyi bak*, *k.i.b.*, *kendine ii bak*, *kif*.

sağol: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *saol*, *sağol*, *sğl*, *sgl* (erkek): *saol*, *sağol*, *sğl*, *sa*, *sağ.*, *sağl*, *sgl* (ayrıca *sağolasın* ve *thank*) İstatistik Bölümü (kız): *saol*, *sağol* (erkek): *saol*, *sağol*, *sgl*, *sğl*, *sgol* (ayrıca *thanks* ve *thx*) Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *sğl*, *sağol* (ayrıca *thanks*) (erkek): *saol*, *sğl*, *sgl*, *sağol* (ayrıca *thanks* ve *thnx*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *saol*, *sağol* (erkek): *saol*, *sgl*, *sağol* (ayrıca *thanks*, *sağolasın*, *8*, *10x* ve *thnx*).

teşekkürler: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *tşk*, *tşk.*, *teşekkrler*, *tşkkrlr*, *teşekkürler*, *tşkk*, *tşkkrlr*, *tşkr*, *teşekkürler*, *teşkrler*, *tşkler*, *teşekkür*, *tşkr*, *teşekkür*, *T.Ş.K.K.R.*, *teş.*, *teşk* (ayrıca *thanks*, *tşkr ederm*, *tşk ed.*) (erkek): *teşk*, *teşekkürler*, *teşk.*, *tşkr*, *tşklr*, *tşkr*, *tşkkrlr*, *teşekkür*, *teşekkürlr*, *teşekkür*, *tşekkrler* (ayrıca *thanks*, *thks*, *sag* ve *teşk ederm*) İstatistik Bölümü (kız): *tşk*, *teşekkür* (ayrıca *thanks*) (erkek): *teşekkürler*, *tşk*, *tşklr*, *tşkkrlr*, *teşekkür*, *teşekkürler*, *tşkr*, *tşkr*, *tes.*, *tsskr*, *tskrler* (ayrıca *thanks*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *tşklr*, *teşekkürler* (ayrıca *thank you* ve *thanks*) (erkek): *teşekkürler*, *teşekkür*, *tşkr* (erkek): *tşkr*, *tşk*, *tşkler*, *teşekkürler*, *teşekkür*, *teş.*, *teşk* (ayrıca *teşekkür ederim*, *thanks*, *10x* ve *thx*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *teşkrler*, *tşkrler*, *teşekkürler*, *tşk.*, *teşkk* (erkek): *tşkr*, *tşk*, *teşekkürler*, *tşkr*, *tşk*, *tşk.*, *tşkler*, *teşekkürler*, *teşekkür*, *tşkkrlr*, *teşekkür* (ayrıca *thanks* ve *10x*)

eyvallah: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *eyvallah*, *eyv.*, *eyvllh*, *eyw*, *eyvh*, *eyvllah* (erkek): *eyvallah*, *eyv*, *eyv.*, *E.vllah*, *eyvllh*, *evallah*, *eyvllh*, *evalla*, *eyvalla*, *ewalla* (ayrıca *ok*) İstatistik Bölümü (kız): *eyw* (erkek): *eyvallah*, *eyw.*, *eyv.*, *eyvallah* Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): - (erkek): *eyv*, *eyv.*, *eyvallah*, *eyvllh*, *eyvallah*, *eyw*, *ewallah*, *eiw* Bilgisayar

Mühendisliği Bölümü (kız): *eyvallah* (erkek): *eyvallah, eyw, eyv., eyullah, eyvl* (ayrıca *gözümsün*).

biliyorum: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *biliom, biliyom, blyrum, biliyorum, biliyrm, biliolum, blyrm, biliyorm, bilyrm, biliorum, bilym, bilyom, biliyorum, biliyorm* (erkek): *biliyorum, biliyorum, biliem, bilyom, biliyom, blyrm, bliom, biliom, biliyerm, bilyrm, biliyorm, bilyorm, biliym, biliyem, biliorum, bileyrum* İstatistik Bölümü (kız): *biliyorum, biliorum, biliorm, biliyorum, biliyrm, biliom* (erkek): *biliyorum, biliom, biliyom, biliorm* (ayrıca *I know*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *biliyorum, blyorum* (erkek): *bilyorum, biliyorm, biliyorum, biliyom, biliom, biliyorm, bilyom, bilom* (ayrıca *hmm*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *biliyorum, biliyorm* (erkek): *biliyorum, biliom, biliyom, blyrm*.

bilmiyorum: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *bilmyrm, bilmiyom, bilmiyorum, bilmiorum, bilmiolum, bilmiyorm, blmyrm, bilmyom, bilmyorum, bilmiom, bilmom* (ayrıca *?????* ve *bilmem*) (erkek): *bilmiyorum, bilmiyom, bilm, bilmyrm, bilmiyem, bilmiorum, bilmiom, blmyrm, bilmiyorm, bilmirem, blmyorum, bilmiyrm, bilmiyrum* (ayrıca *bilmem*) İstatistik Bölümü (kız): *bilmiyorum, bilmyrm, bilmiorum, bilmiorum, bilmiyrm, bilmiom, bilmm, bilmyorum* (erkek): *bilmiyorum, bilmiom, bilmiyom* (ayrıca *bilmem, bilmiim* ve *???*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *bilmiyorum, bilmiyorm* (ayrıca *:s*) (erkek): *bilmiyorm, bilmiyorum, blmyrm, bilmiom, bilmiyom* (ayrıca *bilmem, ?* ve *:c*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *bilmiyorum* (erkek): *bilmiyorum, blmyrm, bilmiom, bilmiyom, bilmim* (ayrıca *İ d k* ve *bilmem*).

biliyor musun: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *biliyor msn, biliyor musun, biliosun?, bilyor msn, bilio musun, biliyomsn, bilyn mu, bilyomusun, biliyon mu, bilisen, biliyrm msn, blyrsn?, bilyor msn* (erkek): *biliyor musun, biliomsn, bilyomsn, biliyorsun?, bilyomusun, biliyo musun, bilyonmu, bilyor msn, blyrmsn, biliyormusun, biliyo msn, biliyon mu, bilion mu, bilyr msn, bilyormsn, biliyoo?, bilio musn* İstatistik Bölümü (kız): *biliyor musun, biliyormsn, biliyomusun, bilyormsn, biliyormusun, biliormusun* (erkek): *biliyor musun, biliyormusun, biliyomusun, biliyon mu, biliormsn, bilionnu* Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *biliyor msn, biliyormusun, biliyormusun* (erkek): *bilyormsn, biliyormsn, biliyormsn, biliyormusun, bilion mu, bliomsn, biliyon mu, bilyomusun* (ayrıca *?*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *biliyormusun, biliyormusun, biliyormsn* (erkek): *bilyormusun, biliyormusun, blyr msn, biliyonmu*.

evet: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *evt, evet, ewt, eveet, eveeet, eet, eeet, eed, ewet, e, E, EE* (ayrıca *yes, hı, hıhı, he* ve *ok*) (erkek): *evet, evt, eet, ewt, E, ewet, eed, ewed, evet, ebet* (ayrıca *yes, ok, OK, he, ha, hee, hımm* ve *hıhı*) İstatistik Bölümü (kız): *evt, evet, eet, ebet* (ayrıca *yes*) (erkek): *evt, evet, ewt* (ayrıca *yes, hıhı, ok* ve *ok*.) Elektrik- Elektronik Mühendisliği

Bölümü (kız): *ewt, evet* (erkek): *evt, eet, evet, eed, ewt, evvet, ewet* (ayrıca *yes* ve *ok*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *evet, evt, efet* (erkek): *evt, evet, eet, ewt, evet* :), *ewet* (ayrıca *hee, yes yea, ya, yeah, heye* ve *oui*).

hayır: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (kız): *hayır, hyr, hayr, h, H, HYR* (ayrıca *no, yoo* ve *yok*) (erkek): *hayır, hyr, hayr, H* (ayrıca *no, yok, yoo, yo, yoğ, yoyo!*, *%0* ve *cuk*) İstatistik Bölümü (kız): *hayr, hyr, hayır* (ayrıca *no*) (erkek): *hyr, hayır* (ayrıca *no* ve *nein*) Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü (kız): *hayır, hyr* (erkek): *hyr, hayır, hayr, hair* (ayrıca *no* ve *yok*) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (kız): *hayır, hyr* (ayrıca *no*) (erkek): *hyr, hayır* (ayrıca *no* ve *yok*).

Bulgular ve Yorumlar

1- *Tablo 1, 2, 3* ve *4*'ten anlaşıldığı üzere bildirişimde bilişim teknolojilerinin kullanımı, sıklığı değişmekle birlikte, hemen her bölüm öğrencileri arasında son derece yaygındır. Bu konudaki sıklık değerleri, İstatistik, Elektrik-Elektronik Mühendisliği ve Bilgisayar Mühendisliği bölümlerinde %90'ların altına düşmezken, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde *chatleşme* ve yüz ikonu kullanımında bu değer in altındadır. Anket formundaki, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden bir 4. sınıf öğrencisinin “Bazen kısa mesaj gönderirim, chatleşmem, dilimi de bozmam.” biçimindeki açıklaması teknoloji kullanımının dili (kültürü, ulusal kimliği vb.) bozduğuna olan inancı göstermesi bakımından ilginçtir. Yine aynı bölümden bir 3. sınıf öğrencisinin “Bence insan dilini güzel kullanmalıdır. Ben şahsen bütün verilenleri aynen yazarım.” biçimindeki kısa açıklaması veya değişik bölümlerden kimi öğrencilerin bütün bildirişim öğelerini yazı dilinde olduğu gibi yazdıklarını vurgulamaları ise, teknoloji kullanımının değil ancak yazımdaki *özenin* dilin (kültürün vb.) devamlılığında esas kabul edildiğini göstermektedir.

2- Yine *Tablo 1, 2, 3* ve *4*'e göre, üniversite öğrencileri arasında, eğitim görülen bölüm gibi yaş ve cinsiyet gibi etmenler de bildirişimde bilişim teknolojilerinin kullanılması bakımından çok belirleyici değildir. Kısa mesaj gönderme ve *chatleşme* konusundaki sıklık değerlerinin bir bölümünün %100 olması, diğerlerinin ise %75'ten büyük olması bunun en büyük kanıtıdır. Ancak iletişimde bilişim teknolojilerinin kullanımı konusunda, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü kız öğrencilerinin çok az bir farkla erkek öğrencilere göre önde oldukları da dikkati çekmektedir.

3- *Tablo 1, 2, 3* ve *4*'e göre, bilişim düzlemindeki yazışmalarda bir doğal dilin göstergeleri yanında salt bir simge olarak yüz ikonlarının kullanımı (bk. Kara 2008: 330-341, Ayhan ve Balcı 2009: 13-40) da son derece yaygındır. Bu konuda en yüksek değer %95,23'le (kullanmayan %4,76) Bilgisayar Mühendisliği Bölümü öğrencilerine, en düşük değer ise %83,52'yle (kullanmayan %16,47) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerine aittir. Bilindiği gibi ilkel insan sesçil (fonetik) olanakları olmadığı için piktografik ve / veya ideografik yazıyla anlaşıyordu. Modern toplumların sesçil veya yarı sesçil yazı sistemlerine gelene kadar yazı, uzun bir gelişim süreci geçirmiştir.

Ancak Tablo 1, 2, 3 ve 4'teki değerlere göre, modern insan da modern yaşamın koşulları (hız, az emek, ekonomi vb.) gereği veya salt moda eğilimlere uyarak (Çünkü bazı yazım özellikleri, kullanıcıların daha çok zamanını alacak cinsten: cümlelerde bütün sözcüklerin ilk harfini büyük yazmak, klavyedeki zor birtakım simgeleri kullanmak gibi veya harcanan zaman ve emek iki yazım tercihinde de aynı: *evet* yerine *ewet*, *nasılsın* yerine *nasilsin*, *eyvallah* yerine *eywallah* yazımları gibi.) simgelerle anlaşabilmektedir. Bu en azından sınırlı bir jargon için böyledir. Nedenler farklı olsa da sonuç bakımından ilkel insanların zorunluluklarıyla, modern insanın tercihlerinin birbirine koşutluk göstermesi ilgiye değerdir. Ancak bu bulgulara dayanarak, dillerin daha doğrusu iletişim biçimlerinin evriminin çizgisel mi yoksa dairesel mi gerçekleştiği konularında son yargıya ulaşmak olanaksız görünmektedir. Çünkü bunun için, gösterge bilim, bilişsel bilim, dil bilim ve toplum bilim gibi pekçok farklı disiplinin bulgularına gereksinim vardır (*chat dilinde kullanılan çeşitli simgeler için bk. Kara 2008: 330- 341*).

4- Bildirişim öğelerinin yazımıyla ilgili listeden anlaşıldığına göre bilişim yazınında ölçünlü dilden sapmalar bölüm farkı gözetmeksizin hemen bütün öğrencilerde görülmektedir. Bu sapmalar, 8 maddede toplanabilir: a) sözlü dile ait söyleyişlerin temel alınması (*naber*, *meraba*, *napiyosun* vb.), b) çoğu ünsüzlere dayalı kısaltmaların tercih edilmesi (*nslsn*, *alkmslm*, *gnydn*, *slm* vb.), c) herhangi bir bildirişim öğesinin göstergesi olarak farklı dillerin olanaklarından (*good bye*, *see you*, *çüsss*, *thanks*, *I see*, *selamünaleyküm* vb.; bunlarla ilgili *Hw r u?*, *thnx*, *u?* vb. diğer kısaltmalardan) yararlanılması, d) yine aynı amaçla simgeler (gülün, ağlayan bebek gibi yüz ikonları, *nasıl gidiyor* anlamında *na/**, *see youdan bozma cu*, *sevgi göstergesi olarak ve gülün bebek ikonuna benzetmeyle kullanılan :))* vb.) kullanılması, e) Türkçe ses birimlerin göstergesi olarak farklı alfabe olanaklarının esas alınması (*ş*, *ç*, *ı*, *v* yerine *s*, *c*, *i*, *w* vb.), f) noktalama işaretlerinin kullanılmaması veya farklı kullanılması, g) bitişik ve ayrı yazılan sözcüklerde serbest bir tutum sergilenmesi ve h) çoğu Türkçenin hece sistemine uymayan dağınık bir görünümle bazı seslerin birden çok kere yazılması (*iiii*, *slmmm*, *evvet* vb.). Burada sıralanan ve a maddesi dışındaki sapmalar, yazı düzlemine etki eden ve doğal olmayan ikincil olanakların kullanılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Çünkü sözlü dilin ölçünlü veya ölçünlü olmayan herhangi bir yazı düzlemine etki etmesi, dilin doğal ses bilgisel, söz dizimsel vb. gelişimlerinin bir sonucudur. Başka bir deyişle, sözlü dilde örneğin */-h-/* veya */-r/* ses birimleri sesletilmeme eğiliminde oldukları veya *ne haber*, *ne yapıyorsun* bildirişim öğeleri kaynaşmayla sesletildikleri için, herhangi bir yazı düzleminde tercih edilmektedirler. Bilişim düzlemi ise, kullanıcılarının bu konuda en rahat bir tavır sergiledikleri yazı düzlemi olduğundan, sözlü dilin ilk ve en genel tercihleri de burada kendini göstermektedir. Kaldı ki, Türkçede özellikle ses bilgisel düzeyde yer alan, yazılı dilde az sayıdaki ve sözlü dilde çok sayıdaki versiyonlar, anlam bulanıklığı yaratmaz. Bu konuda, Gemalmaz'ın şu

düşünceleri dikkate değerdir: “**Fem** (p)’lerinin (phème = uygun ses özelliği) toplamı olan **femem** (P)’i (phémème) belli bir dilde temsil eden **fonem** (Ph) (phonème), söz konusu fememin femlerinden biri vı bir kaç, dili konuşan fertlere, ağızlara vı lehçelere göre belli ve kolayca kavranır kurallara uygun olarak değiştiğinde, herhangi bir değişikliğe uğramış sayılmayacaktır. Bu sebeple, söz gelişi, belli bir /R/ fonemini [ğ] vı vokal uzantısı [:] olarak gerçekleştiren birisiyle [r] olarak gerçekleştiren diğer bir kimse anlamakta güçlük çekmeyeceklerdir.” (1980: 5). Yine bu gerekçeyle, ölçünlü dildeki örneğin *biliyorum* biçiminin, ağ ortamında *biliyom*, *biliom*, *biliolum*, *bilyom* biçimindeki yazımları, *chatleşen* insanların birbirlerini anlamalarına engel oluşturmamaktadır.

5- Bütün doğal veya yapay dillerin uzlaşım sal olduğunda kuşku yoktur. Ancak *chat* dilindeki bazı yazım özellikleri bu uzlaşımın vardığı noktayı çok belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır. Nitekim öğrenciler arasında *selam* bildirisi için 1, *günaydın* bildirisi için 2 rakamlarının tercih edilmesi bile söz konusudur.

6- Gemalmaz, bir ögenin bir yerde bulunma olasılığının artmasıyla taşıdığı bilgi yükü arasında ters bir orantı olduğunu belirtmektedir (1990: 2). Türkçede biçim birimlerin sırası ve söz dizimi söz konusu olduğunda kesin bir doğruluk payı taşıyan bu tespit, bilişim yazımındaki ses birimlerin sırası bakımından kısmen doğrudur. Çünkü bildirişim öğelerinin yazımında, diğer seslerin gösterilmesi konusunda düzensizlikler bulunmasına rağmen ilk sesin gösterilmediğı hemen hiçbir örnek yoktur. Başka bir deyişle, bir sözcüğün -ait olduğu dil durumu ve döneminin ses bilgisi özelliklerine bağılı olarak- ilk sesi düzenli olarak yazılmaktadır. Üstelik bu ilk ses, taşıdığı bilgi yükü bakımından sözcükteki diğer bütün seslerden daha önceliklidir. Daha basitçe söylemek gerekirse, Türkçede herhangi bir yazılı düzlemde, bir sözcük herşeyden öte ilk sesinden algılanmakta, tanınmakta ve tanıtılmaktadır: *bilmyrm*, *biliom*, *glckmsn*, *gnydn*, *görş.* gibi. Ancak öğrenciler arasında, *merhaba* anlamında *m*, *nasıl gidiyor* anlamında *n gdyr* ve *n gidiyo* yazımları bulunmakla birlikte, yalnızca ilk sesin yazımına dayalı bir iletişim çok yaygın değildir. Öte yandan, bu konuda *kib* son derece önemli bir örnektir. *kendine iyi bak* anlamındaki bu bildirişim öğesi, bilişim ortamındaki yazım gelişimini büyük ölçüde tamamlamış gibidir. Hatta yine bir öğrencinin açıklamasından anlaşıldığına göre *kib*, yalnız bilişim düzlemindeki yazı dilinde değil konuşma dilinde de tercih edilir olmuş, özellikle kız öğrenciler arasında *Haydi görüşürüz*, *kib*. biçiminde bir vedalaşma formu gelişmiştir.

7- Gemalmaz, Türkçede ünsüzlerin ünlülerden daha çok bilgi yükleme eğiliminde olduğunu, Türkçenin tarihsel dönemdeki yazımlarında ünsüzlerin daha düzenli olarak yazılmasının bununla da ilgili olduğunu vurgulamıştır (1990: 4). Türkçenin bilişim ortamlarındaki yazımı, bu görüşü destekleyecek sayısız veri sunmaktadır. Bölüm ve cinsiyet farkı olmaksızın öğrencilerin birçoğunda *çoğunlukla* veya *yalnızca* ünsüzlerin yazımı tercih edilmiştir.

Ölçünlü dilin yazımları hemen her bölümde ikinci, üçüncü hatta zaman zaman dördüncü sırada tercih edilmiştir: *slm*, *hyr*, *blyrmsn*, *grşrz*, *tmm*, *hşçkl* gibi. Bu konuda *selam* anlamına gelmek üzere büyük bir yaygınlıkla kullanılan *slm* dikkat çekici bir örnektir. Öyle ki hiç kısaltma yapmadıklarını, dillerine özen gösterdiklerini belirten dört öğrenci bile *selamı slm* biçiminde yazmışlardır. F. Kara ünsüzlere dayalı bu yazımın cep telefonlarındaki karakter sayısının azlığından kaynaklandığını belirtmiştir (2008: 330). Bu tespit ancak kısmen doğrudur. Çünkü telefonlarının birçoğunda tuşlara daha çok basmak koşuluyla ve ücretlendirilmeleri belki biraz daha farklı olmakla birlikte Türkçe ses birimlerin göstergeleri de vardır. Ayrıca bu tür kısaltmaların ekonomik kaygıların veya tuşlara daha çok basmak gibi bir zorunluluğun olmadığı *chat dilinde* de yaygın olarak kullanılması, sözü edilen dış etkenler yanında Türkçenin ses bilimsel dizimi gibi dil içi etkenlerle de açıklanabilir. Bu durumda ünsüzlere dayalı yazımı iki ayrı öbekte değerlendirmek gerekir: a) Türkçe ses birimlerin göstergesi olsun ya da olmasın bütün bilişim yazınında ünsüzlere öncelik vermek gibi dil içi etkenler (Bu etkenler, Latin ve Kiril alfabesi gibi büyük oranda seçililen alfabeler bir kenara bırakılırsa, Türk yazım tarihinde, genellikle ünsüzlerin yazımının temel olmasının nedenlerinden biri olabilir.) ve b) Telefon klavyelerindeki tuşların fiziki konumu ve bunların ücretlendirilmesi gibi dil dışı etkenler. Bu ikinci etkene göre telefonların bir bölümünde ş ve ç gibi Türkçe karakterler bulunmadığı veya bu karakterleri elde etmenin tuşlara s ve c'den daha çok kez basmak anlamına geldiği için öğrencilerde *görüşürüz*, *hoşça kal*, *iyi akşamlar* gibi bildirişim öğelerini ş ve ç yerine s ve c ile yazma eğilimi başlamıştır. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinde çok nadir olarak tespit edilen bu durum, *chatleşirken* de görülmeye başlamıştır. Şu aşamada bu yazımlar, sesletimi değiştirecek ses bilimsel bir etkiye sahip değildir. Ancak bu örnekler, teknolojik bağımlılığın en azından yazım üzerindeki etkisini göstermesi bakımından son derece önemlidir. Öğrencilerin /u/ sesini v yerine w ile göstermeleri (*eywallah*, *ewet*) ise –sözcükler çift dudak sesi olarak sesletilmediğine göre- yalnızca moda eğilimlerle açıklanabilir. Ayrıca F. Yıldırım, “ı, ç, ğ, ö, ş, ü harflerinin kimi kullanıcılar tarafından sırasıyla i, c, g, o, s, u olarak yazıldığı”nı ve bu durumun “internette Türkçe karakterlerin zaman zaman sorun yaratmasıyla ilgili” olabileceğini belirtmektedir. (2007: 1996). Ancak değinildiği gibi, bu yazımlar teknik bazı sorunları önlemekten çok, moda eğilimlerle ilgili olarak tercih ediliyor gibi görünmektedir. Daha doğru bulgulara, kullanıcılara bu tercihlerinin nedenlerinin sorulduğu başka bir anket çalışması sonucunda ulaşılabilir. Bunların ötesinde, zamandan tasarruftan veya başka birtakım teknik sorunlardan çok modanın etkisini göstermesi bakımından İngilizce *thanks* göstergesinin yazımı ilgiye değerdir. Herşeyden önce, öğrenciler bu göstergelyi Türkçe *teşekkürler / teşekkür ederim* bildirişim öğesi için tercih edebilmektedirler. Bu, moda dil olarak İngilizcenin açık etkisidir. Ancak *thanks* sözcüğünün *thanx*, *thnx* vb.

biçimlerde yazımı, bilişim ortamlarında İngilizce içinde başka bir İngilizce veya İngilizceden öte bir İngilizce olduğunu da göstermektedir.

8- Gemalmaz'a göre, bilgi yükleri azalan ünsüzler ünlülere yaklaşmakta, onlarla benzeşmekte, hatta giderek onların varlığında eriyip düşmektedir (1990: 4). Ankete katılan kullanıcıların yazım tercihleri bu görüşü desteklemektedir. Bu konudaki en iyi örnekler ise *merhaba* anlamındaki *mr̄b*, *sağol* anlamındaki *saol* ve *iyi* anlamındaki *ii* (*i*, *iii* ve diğer versiyonları)'dir. *Chat dilinde* neredeyse ölçünlü hâle gelen bu yazımlarda /h/, /ğ/ ve /y/'nin ünlüleşerek düştükleri görülmektedir. // ve /r/ ünsüzlerinin düşme eğilimleri ise şimdilik yalnızca *nasıl* (*annadım*, *annadın mı* vb. örneklerde *düşme* değil *benzeşme* vardır.) ve *-yor* biçim birimleriyle sınırlıdır. /h/ ve /y/ ünsüzlerinin ilk ses olduğu bildirişim öğelerinde ise yazımlar bu ünsüzlerden yanadır. Ancak *ne haber* bildirişim ögesindeki kaynaşma *haberin* /h/'sini iç sese dönüştürdüğünden, yazım daha çok *naber* biçiminde tercih edilmiştir.

9- Ancak ilk ses olarak ünlülerin bilgi yükü ünsüzlerle eş değerdir. Yukarıda da belirtildiği gibi, ilk sesler ünlü veya ünsüz ayrımı olmaksızın en çok bilgi yükü taşıyan birimlerdir. Gemalmaz bu durumu, Türkçenin “öne getirilen görev ögesi tanımaması” yani ön ek sistemine sahip bulunmaması ile açıklamaktadır (1990: 3). Buna bağlı olarak örneklemde ilk ses birimi ünlü olan bütün bildirişim öğelerinde bu ses birimin düzenli olarak yazıldığı tespit edilmiştir: *anldm*, *anldn mı*, *ii* (*i*, *iii* ve diğer versiyonları), *evt*, *eyvallah*, *akşmlr* gibi. Ünsüzle başlayan bir ilk hecenin ikinci ses birimi olarak ünlüler ise büyük oranda yazılmakla birlikte, yazılmadığı örneklerin sayısı da azımsanamayacak durumdadır.

10- Yine Gemalmaz'a göre “Her dilde büyük bir çeşitlilik gösteren ve anlam öğelerinin çekirdeğini oluşturan **kök** vey **köken** –alınma öğeler kök sayılır– durumundaki anlam öğelerini kuran ses vey harfler oldukça büyük bilgi yükü taşıırken, sayıları görece çok sınırlı olan **ek** vey **edat** durumundaki görev öğelerini kuran ses vey harflere düşen bilgi yükünün çok daha az olacağı kolayca anlaşılır.” (1990: 2). Bu konuda, *iyi misin*, *iyiyim*; *gelecek misin*, *geliyor musun*; *anladın mı*, *anladım* ve *biliyor musun*, *biliyorum*, *bilmiyorum* bildirişim öğelerinin yazım özellikleri fikir verici olabilir. Çünkü bu bildirişim öğelerinin tamamı Türkçe köklere ekler gelmesiyle oluşmuştur (Ankette kullanılan bildirişim öğeleri içinde, bugün artık “soru eki” olarak değerlendirilen soru edatı dışında herhangi bir edat yoktur.). Ankete katılan bütün kullanıcıların, yukarıda verilen bildirişim öğelerindeki *iyi+*, *gel-*, *anla-* ve *bil-* kök sözcüklerini eksiksiz yazmaları ilk tercihleri olarak dikkati çekmektedir. Başka bir deyişle, “görev öğelerinde” (özellikle *musun* / *misin* “görev ögesi”nin *msn* biçiminde yazımında) ünlülerin yazılmaması biçimindeki kısaltılmış yazım, büyük ölçüde bütün bölüm öğrencilerinde ilk sırayı almaktadır.

11- T. Banguoğlu'na göre, “Kelimedede bir seslinin düşmesi bir hecenin ortadan kalkması demektir. Bunun sonucu olarak da o seslinin birleştirdiği sesdeşler komşu hecelere mal olur.” (1995: 63). Çalışmada bu düşüncüyü destekleyecek birçok örnek tespit edilmiştir: Türkiye Türkçesinde *biliyorum*, *teşekkürler*, *gelecek misin* ölçünlü yazımlarının, bilişim ortamında *biliyim*, *teşekkürler* ve *gelecek misin* (*gelecek msn*, *gelecekmsin* ve diğer versiyonları) biçiminde tercih edilmesi gibi.

12- Veride yalnız Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin tercihi olan ve /n/ sesinin göstergesi olan n̄'li yazımlar (*nassın̄*, *iyi misin̄*, *annadin̄ mı*, *geliyoñ mu* gibi), bu öğrencilerin eğitimleri gereği bu sese yönelik farkındalıklarıyla ilgilidir. Ancak yine eğitimleriyle ilgili olarak yalnızca bu bölüm öğrencileri için doğal karşılanabilecek *evet* anlamıyla *ebet* tercihinin, örneğin bir İstatistik Bölümü öğrencisinde görülmesi, bu tür bireysel yazımların genel eğilimler doğurduğunu kanıtlamaktadır.

13- Uzunluk, doğası gereği yalnızca ünlülere yönelik bir ses bilgisel durumdur ve bir ünlünün uzun sesletildiğinin yazıdaki en basit göstergesi de birden fazla kez yazılmasıdır. Ancak bilişim yazımında, bir sesin birden çok kere yazılması “söylem düzeyindeki bir uzatma”yı (Demircan 1996: 63) göstermemektedir ve yalnızca ünlülerle ilgili bir tercih değildir. Türkçe sözcüklerde olduğu gibi (*iyi*, *iyiyim* anlamıyla *iiiiii*, *evet* anlamıyla *evvet* ve *eveeeet* vb.), yabancı sözcüklerde de (*selam* anlamıyla *slmmmm*, *güle güle görüşürüz* vb. anlamlarıyla *byess* vb.) tercih edilen bu yazımlar, sevgiyle seslenmeye, yalnızca seslenmeye, tehdide veya kızgınlığa yönelik olabilir. Yıldırım, bu tür yazımların “söylenen sözlerin etkisini arttırmak ve tonlamaları göstermek” işlevli olduğunu belirtmektedir (2007: 2000). Ancak bildirişim öğeleriyle ilgili listede ses birimlerin birden çok kez yazımında bir düzenlilik söz konusu olmadığı, birden çok kez yazımlarla Türkçenin tonlama özellikleri arasında tam bir koşutluk bulunmadığı görülmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi, daha çok kız öğrencilerin sempati yaratma amacıyla tercih ettikleri bu yazımlar, Türkçenin hece sistemi, tonlama özellikleri dışında dağınık bir görünümündedir:

14- Hemen her bölümden bazı öğrenciler, kız ve erkek arkadaşlarına yönelik yazım tercihlerinin değiştiğini veya değişebildiğini belirtmişlerdir. Söz listelerinden anlaşıldığı üzere ve yukarıda belirtildiği gibi, kısa mesaj gönderen veya *chat*leşen kişinin kendi cinsiyet özelliği yazım tercihlerini değiştirmemekte, özellikle ünlülerin gösterilmemesi noktasında yazımlar büyük ölçüde birbirine benzemektedir. Ancak yine bir öğrencinin “Kısa mesaj gönderdiğim veya *chat*leştiğim çok sevdiğim bir arkadaşım ve hele bir bayansa ünlüleri yazabildiğim kadar çok yazardım.” notu belki küçük bir farklılık olarak değerlendirilebilir.

15- Söz listelerinde “(ayrıca)” bilgisiyle verilen yazım tercihleriyle, öğrencilerin özellikle öyle görünüyor ki *modernite* bağlantısı kurdukları İngilizce sözcüklere (birbirinden farklı birçok bildirişim ögesi için kullanılan

ok, bye ve bunların değişik versiyonları, *ne yapıyorsun* anlamı vermek üzere *what are you doing*ten kısalma *wad, peki ya sen* anlamında *well and youdan* kısalma *w a y?, hi, goodday, I know, thanks, wats up, yes, no* vb.) olan eğilimlerine ve modanın yazımda da ne kadar etkili olduğuna dair birçok ipucu elde edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin bu tür yabancı sözcükler üzerinde kısaltmadan öte birtakım değişiklikler yaptıkları da tespit edilmiştir: *see you* yerine *cu, hi* yerine *hay, by(e)* yerine *baye* veya *byes* gibi. Öğrenciler *chat dilinde* İngilizceden başka bir dilin olanaklarını daha az tercih etmektedirler: *guten tag, adios, tschuss, oui* gibi.

16- Doğal dilin doğal göstergeleri olmadığı hâlde, yazılı kültüre ulaşmış günümüz toplumlarının evrensel işlevler yükledikleri (biten ezgi için “.”, süren ezgi için “,” ve soru ezgisi için “?” gibi) noktalama işaretleri konusunda ise iki nokta dikkate değerdir: a) Gerek Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinde, gerekse bilişim teknolojilerine görece daha yakın durdukları tahmin edilebilecek diğer bölüm öğrencilerinde ölçünlü dilin noktalama işaretleri büyük oranda yazılmamıştır. b) Noktalama işaretlerine, genel yazım kılavuzlarında bulunmayan işlevler ve biçimler kazandırılmıştır: ?????, !!!!!, !!?? gibi.

Öğrencilerin birkaçının ders çalışırken ve not alırken de kısaltma yaptıklarına dair açıklamaları ise bize farklı bir düzlemin de araştırılması gerektiği fikrini vermiştir. Bu çalışmanın ilk amacı öğrencilerin günlük yaşamlarındaki yazımları değildi. Ancak bu açıklamalar üzerine, sözü geçen öğrencilerden birinin defterini iznine dayanarak inceledik. Fikir vermesi bakımından bu defterlerden bir sayfayı aşağıda veriyoruz. Burada dikkati çeken nokta, metnin ilk bölümünde yazım tercihlerinin ölçünlü dile daha yakın olması, ancak yazma ve konuşulanları not etme eyleminin belli bir hız kazanması gereken son bölümlerde ise büyük oranda ünsüzlere dayalı bir yazımın tercih edilmesidir:

Açıklamalar

1. Çakır ve Topçu'nun çalışmalarında, doğrudan doğruya bu kullanımlara yönelik bulgulara ulaşılabilir (2005). Çakır ve Topçu bu konu ile ilgili olarak “Gelişen teknolojilerle birlikte insanlar uzun ifadeler ve cümlelerin yerine, kısa ve kendi aralarında anlaşılabilir kodlar kullanmayı tercih etmekte. Uluslararası kanallarda ve odalarda tercih edilen dil de İngilizce olmaktadır. Bu durum beraberinde Anglosakson kültürün göstergelerini ve anlatımlarını da ister istemez dolaşıma sokmaktadır.” açıklamasını yaptıktan sonra, bu özellikte yaklaşık 300 kısaltmadan oluşan bir liste vermişlerdir (81-90).

Kaynaklar

- Anık, Cengiz (2006). "Bilgi sosyolojisine göre bilginin işlevi ve bir model denemesi". *bilig* 39: 1- 29.
- Ayhan, Bünyamin- Şükrü Balcı (2009). "Kırgızistan'da üniversite gençliği ve internet: Bir Kullanımlar ve Doymalar araştırması". *bilig* 48: 13- 40.
- Banguoğlu, Tahsin (1995). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Crystal, David (2001). *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge Üniversitesi Yay.
- Çakır, Hamza- Hakan Topçu (2005). "Bir iletişim dili olarak internet". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19: 71- 96.
- Demircan, Ömer (1996). *Türkçenin Seseşizimi*. İstanbul: Der Yay.
- Gemalmaz, Efrasiyap (1980). "Türkçe'nin fonemler düzeni ve bu fonemler düzeninin işleyişi". *Atatürk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi* 12: 3- 29.
- _____ (1990). "Türkçe'nin morfo- sentaktik yapısının fonolojisine etkileri". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Dergisi* 3: 1- 7.
- İşsever, Selçuk (2000). *Türkçede Bilgi Yapısı*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dilbilim Anabilim Dalı. Ankara. [Basılmamış Doktora Tezi.]
- Kara, Funda (2008). "Kısa mesaj ve sanal sohbet (chat) dili". *Türk Dili* 682: 330- 341.
- Uğur, Aydın (2003). *Kültür Kıtası Atlası (Kültür, İletişim, Demokrasi)*. İstanbul: 2. Baskı Yapı Kredi Yay.
- Yıldırım, Faruk (2007). "İnternette söyleşi (chat) dili". *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II (24- 29 Eylül 2000)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. 1989-2009.
- Yıldırım, Faruk, B. Tahir Tahiroğlu (2006). "İnternette Türkçe kullanımı sorunları". *Türkçenin Çağdaş Sorunları*. Yayınlayanlar: Gürer Gülsevin ve Erdoğan Boz. Ankara: 2. Baskı Gazi Kitabevi. 359- 378.

Orthography of Turkish on Internet and its Relations with Phonological Structure

Muna Yüceol Özezen*

Abstract: This study has been prepared in accordance with questionnaire results to understand how phonological sequence is influenced and preferred orthographically on internet. The questionnaire was carried out at Çukurova University in 2007-2008 and 393 participants took part in the study. The aim of the study is not to look at whether Turkish language is negatively influenced or not nor does it aim to investigate punctuation or other semantic problems. Rather, it intends to present data regarding spoken language as well as the abovementioned subjects. The findings show that orthography at informational level differs from that of written language. Some marked differences of this study can be conceived as the basis of oral language utterances, preference of abbreviations especially in most consonants, defectiveness of punctuation (or unusual use of punctuation), casual use of words that are supposed to be written adjacent or separate and writing of some phonemes that are used randomly and incompatible with standard Turkish writing system. This study shall, to large extent, dwell upon the link between graphemic signs of phonemes at informational level and phonological features and information structure of Turkish.

Key Words: Phonology, phoneme, communications, coding structures, computational communication, grapheme, orthography.

* Çukurova University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature / ADANA
mozezen@cu.edu.tr

Использование турецкого языка в сети и его связи с фонетикой и структурой языка

Муна Юджеол Озезен*

Резюме: Эта работа подготовлена на основе анкетирования по теме передачи особенностей синтаксиса турецкого языка при использовании в информационной среде, а также связанные с этим предпочтения и связи. Анкета проводилась в 2007-2008 учебном году среди 393 студентов университета Чукурова, позже был проведен анализ и интерпретация результатов. Работа не преследует целью исследование и анализ загрязнения или не загрязнения языка и проблем правописания или выражения. Однако эта работа косвенно представляет данные для исследования в данной сфере, а также для исследований разговорной речи. В результате исследования были получены следующие данные: имеются определенные различия между языком, используемым в информационной среде и стандартным языком. В качестве основных отличий могут быть перечислены: использование вербального языка как основы, сокращения на основе большинства согласных, использование в качестве коммуникативного элемента различных знаков, неиспользование знаков препинания (или их использование не к месту), несоблюдение правил слитного и раздельного написания слов, и в большинстве случаев неправильное использование слога турецкого языка. Вместе с анализом этих результатов, работа исследует связи между звуками и их знаковым обозначением в информационной среде, а также фонетикой и структурой языка.

Ключевые Слова: фонетика, фонемы, коммуникация, структура данных, информационная коммуникация, знаковое обозначение, написание.

* Университет Чукурова, факультет литературы и естественных наук, кафедра турецкого языка и литературы / Адана
mozezen@cu.edu.tr